

Richtlijnen leesverslag

Het leesverslag heeft een vaste opbouw.

Tip: zet de vragen / opdrachten boven elk antwoord. Dat is handig als je het leesverslag moet bestuderen. Hieronder wordt verwezen naar Literaire termen (te vinden op de website van de sectie Nederlands).

1 Primaire gegevens

Geef een correcte titelbeschrijving. Een titelbeschrijving bestaat uit: de volledige naam van de auteur, de titel (en eventueel ondertitel) van het boek, de plaats en het jaartal van uitgave van het boek.

2 Inhoud (samenvatting)

In ongeveer 450 woorden vat je de inhoud van het boek samen. Je kunt gebruikmaken van de informatie op de achterkant van het boek en van de mediatheek.

3 De verdieping

3.1 Compositie en tijdsverloop

a. In welke tijd speelt het verhaal zich af (bijvoorbeeld in de middeleeuwen, in 1675, in de jaren '60, in 1998, in 2200, in de nabije toekomst)? Hoelang 'duurt' het verhaal (wat is de 'vertelde tijd')? Wordt het verhaal chronologisch verteld of niet; zitten er veel terugblikken (flashbacks) of vooruitblikken (flashforwards) in?

b. Zoek ook uit welke termen uit **1.1.** van de **Literaire termen** op jouw boek van toepassing zijn.

3.2 Ruimte

In welke omgeving speelt het verhaal zich af (bijv. In de stad, op een eiland, in het bos, in een kelder)? Is er sprake van plaatswisseling? Beschrijf de relatie tussen de plaats(wisseling) en het thema.

3.3 De wijze van vertellen

Gebruik hiervoor **1.3** van de **Literaire termen**.

3.4 Thema en motieven

Zie hiervoor **1.2** van de **Literaire termen**.

Voor dit onderdeel kun je als secundaire literatuur een van de volgende naslagwerken raadplegen: de *Uittrekselbank*, het *Lexicon van Literaire Werken*, het *Kritisch Lexicon van de Moderne Nederlandstalige Literatuur*. Mocht hierin informatie over het door jou gelezen boek ontbreken, gebruik dan bij voorkeur een van de naslagwerken waarnaar in het mediatheekprogramma AURA wordt verwezen.

3.5. Personages

Beschrijf de vier belangrijkste personages in het boek. Vertel wie ze zijn, welke rol ze in het boek spelen en geef aan in welke relatie ze staan tot de andere personages.

3.6 Titel, ondertitel en motto

Motto: zie 1.2 van de literaire termen.

3.7 Relatie tussen tekst en auteur

Zoek uit in hoeverre er verband is tussen het boek en de persoonlijkheid, de levensloop en de opvattingen van de auteur. Zie hiervoor de secundaire literatuur die hierboven is genoemd bij het thema en de motieven.

4. De persoonlijke beoordeling

Geef je persoonlijke mening over het boek en besteed aandacht aan de inhoud, de schrijfstijl, de compositie en de personages.

5. Literaire vormen

Deel het boek in bij een van de drie hoofdgenres, zie **Literaire termen 1.0**, en geef zo nauwkeurig mogelijk een subgenre aan (bijv. wanneer dat in de geraadpleegde secundaire literatuur wordt vermeld).

Literaire termen bij het leesverslag.

1.0 Hoofdgenres

a. epiek

Literatuur waarin het verhaal centraal staat. Tot de bekendste epische genres behoren de roman, de novelle en het epos (=heldendicht)

b. lyriek

Literatuur waarin gevoelens centraal staan. De meeste poëzie behoort uiteraard tot de lyriek, al heb je ook poëzie die tot de epiek behoort (bijv. Homerus' *Ilias*). Wat langere gedichten kunnen soms om het verhaalelement erin episch worden genoemd en om de gevoelens die centraal staan lyrisch, bijv. Martinus Nijhoffs gedichten *Het uur U* en *Awater*.

c. dramatiek

Literatuur voor toneel geschreven.

1.1 Compositie of tijdsverloop

a. ab ovo

Wanneer een verhalende tekst begint met een inleiding, een voorgeschiedenis, waarna de eigenlijke handeling op gang komt, spreekt men van een compositie ab ovo.

b. medias in res

Een compositie medias in res wil zeggen dat het verhaal / de roman midden in de handeling begint. Er is dus niet, zoals bij een verhaal dat ab ovo begint, eerst een soort inleiding, waarin de personages worden voorgesteld. De tekst begint meteen met een of andere scène, terwijl de lezer nog niet weet 'waar het over gaat'. De 'voorgeschiedenis' wordt in de loop van de handeling duidelijk.

c. continue vertelwijze

Als een verhaal verteld wordt zonder grote sprongen in de tijd (van heden naar verleden of omgekeerd) en er ook geen sprake is van opvallende perspectiefwisseling is er sprake van continu vertellen. Zijn er wel opvallende sprongen in de tijd en/of opvallende perspectiefwisselingen, dan is er sprake van discontinue vertelwijze.

d. flashback

Terugblik of **retroversie**.

e. flashforward

Vooruitblik.

f. epiloog

Nawoord, uitleiding; zowel een roman als een toneelstuk kan na afloop van de eigenlijke handeling een nawoord hebben; vgl. het slot van de abele spelen, het slot van *De familie Kegge* en het einde van de roman *Het bittere kruid*.

g. proloog

Voorwoord, inleiding; zowel een roman als een toneelstuk kan worden voorafgegaan door een proloog waarin bijv. de personages worden voorgesteld en/of wordt aangekondigd waarover het zal gaan. Zie bijvoorbeeld *De aanslag* van Harry Mulisch.

1.2 Inhoud

a. fabel

De korte inhoud van een drama of roman.

b. motto

Een citaat dat voorafgaat aan het eigenlijke verhaal, vaak afkomstig uit een ander boek, een songtekst, soms uit een stripverhaal of film. Met dit citaat geeft de auteur een aanwijzing over de bedoeling van het verhaal.

c. thema

Dat waar het literaire werk wezenlijk over gaat; het thema moet in één zinsdeel, bestaande uit een kernwoord en bepalingen kunnen worden weergegeven.

Zo gaat het boek *Een leeg huis* van Marga Minco over een jonge joodse vrouw die na de bevrijding wordt geconfronteerd met de leegte van het bestaan, daar zij van haar familie de enige overlevende is. Zij en een lotgenote van haar staan voor het probleem verder te moeten leven in een wereld die voor hen voorgoed veranderd is. Haar vriendin blijkt uiteindelijk t.o. de problemen niet opgewassen en pleegt zelfmoord. Dat is in het kort de inhoud.

Je zou het thema aldus kunnen omschrijven: de problematiek van joden die de oorlog hebben overleefd. (Maar natuurlijk valt de thematiek ook enigszins anders te omschrijven; uiteindelijk bepaalt elke lezer zelf wat hij de essentie van een literair werk vindt.)

d. motieven

Een motief is een gegeven dat herhaaldelijk terugkeert in het verhaal; het staat op enigerlei wijze in verband met de bedoeling of het thema van dat verhaal. Motieven zijn als het ware de bouwstenen van het thema.

Veel motieven hebben met gebeurtenissen te maken. In een verhaal kan bijvoorbeeld *geweld* een motief zijn, of *verliefdheid*, *angst*, *kindertijd*, etc.

Andere motieven kunnen afgeleid worden uit ideeën / onderwerpen / gewaarwordingen die telkens terugkeren, zoals *wetenschap* in “De passievrucht” van Karel Glastra van Loon.

Een ander voorbeeld is het gevoel van *opgeslotenheid* (claustrofobie) in “Het Gouden Ei” van Tim Krabbé, dat voortkomt uit een droom maar ook met de gebeurtenissen te maken heeft.

1.3 Vertelwijze

vertelsituatie of vertelwijze

Bij een verhaal kun je de vraag stellen: wie vertelt de gebeurtenissen aan de lezer? Het antwoord op deze vraag is de **vertelwijze**. Globaal gezien zijn er drie mogelijkheden:

1. auctoriale vertelwijze (alwetende verteller)

Het verhaal of de roman wordt verteld vanuit een alwetende verteller die de ene keer als 'ik' in het verhaal een klein rolletje speelt, de andere keer als onzichtbare 'regisseur' de touwtjes in handen heeft.

Voornaamste kenmerken van de auctoriale vertelwijze:

1. De (afwezige) verteller staat als een soort schepper ("auctor") boven de handeling en de optredende personages;
2. Hij kan vooruitlopen op gebeurtenissen;
3. Hij kan commentaar geven op de handelingen en de karakters van de verhaalpersonages; ook kan hij de lezer toespreken ("de lezer zal zijn hart vasthouden bij het lezen van het nu volgende hoofdstuk");
4. Vaak is er een wisselend perspectief;

2. ik-vertelwijze (ik-verhaal)

Het verhaal of de roman wordt verteld door een ik-verteller die meestal tevens de hoofdpersoon van het verhaal is. In sommige verhalen is de ik-verteller niet de hoofdpersoon maar een personage dat van dichtbij de lotgevallen van de hoofdpersoon meemaakt; de 'ik' bij de ik-vertelsituatie staat midden in het verhaal, is meestal zelfs de hoofdpersoon. Deze 'ik' heeft niet als de auctoriale 'ik' overzicht en inzicht in de handeling en de personages. Het perspectief ligt altijd bij de ik-verteller.

De ik-vertelwijze verschilt duidelijk van de auctoriale vertelwijze: bij de auctoriale vertelwijze komt soms ook een 'ik' voor, maar deze is slechts de verteller van het verhaal waar hij a.h.w. 'boven' of 'buiten' staat; de auctoriale 'ik' heeft overzicht en inzicht in de handeling en de personages.

3. personale vertelwijze (de hij/zij-vertelwijze)

Het verhaal wordt verteld zonder dat er iets van de verteller zelf is te merken. De gebeurtenissen worden als het ware door een neutrale stem meegedeeld, waardoor de lezer heel direct bij het verhaal wordt betrokken. De personages komen voor in de hij-/zij-vorm, in tegenstelling tot bij het ik-verhaal.

Vaak worden de gebeurtenissen gezien vanuit het perspectief van de hoofdpersoon, een hij (zij)-personage. De gehele handeling en alle overige personages worden gezien vanuit het standpunt van dat personage. Terwijl bij het auctoriaal perspectief alles wordt gezien vanuit de alwetende verteller, blijft het perspectief nu beperkt. De lezer krijgt over de handeling en de personages niet meer te weten dan de hoofdpersoon weet, denkt, voelt. Alles wordt de lezer gepresenteerd via de hoofdpersoon. Een zuiver personale roman vertoont overeenkomst met de ik-roman. Ook bij het ik-perspectief is het zicht op de handeling beperkt tot dat van de hoofdpersoon. Het personale personage wordt ook wel **de verhulde ik** genoemd.

In personale romans is ook meervoudig perspectief mogelijk. Dan bekijk je de gebeurtenissen in de ene scène vanuit het ene personage, in de andere scène vanuit een ander personage. In niet-literaire romans wordt dit vaak toegepast, bijv. in thrillers, maar ook in literaire romans kan meervoudig perspectief voorkomen.